

ΤΙ ΒΑΒΕΛ ΝΑ ΔΙΔΑΣΚΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΒΑΘΕΙΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΜΕΤΑΞΥ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Η ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ, ΑΛΛΑ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΖΕΤΑΙ
ΣΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΧΩΡΕΣ

MASSIMO FINOIA

Professor of History of Economic Thought
Università degli Studi di
Roma «La Sapienza»

Η Ανώτατη Βιομηχανική Σχολή Θεσσαλονίκης για να γιορτάσει τα 30 πρώτα χρόνια της δραστηριότητάς της υποκίνησε μια διεθνή συνάντηση μεταξύ οικονομολόγων, επιχειρηματιών, κοινωνιολόγων και νομικών πάνω στο θέμα «Ο ρόλος των οικονομικών σχολών μέχρι το 2000».

Η διαφορετική προέλευση αυτών που συμμετείχαν, τόσο για ο,τι αφορά το επιστημονικό πεδίο, όσο για ο,τι αφορά το γεωπολιτικό πεδίο, πρόσφερε ενδιαφέρουσες απόψεις προσανατολισμού.

Σύμφωνα με τον Monroe Newman, του Pennsylvania State University, οι οικονομολόγοι δεν έχουν τίτλους για να προωθήσουν προβλέψεις. Η διαπίστωση μπορεί να φανεί απαισιόδοξη αλλά είναι αληθινή όταν, όπως υπογράμμισε ο ίδιος ο Newman, σκεφτούμε ότι δεν ήταν σε θέση να προβλέψουν τον μεγάλο αριθμό ανεργίας των χωρών που οικονομικά είναι πιο προηγμένες, ούτε οι Η.Π.Α. θα αναλάμβαναν το ρόλο του μεγαλύτερου δανειστή του κόσμου και ούτε οι προσχεδιασμένες οικονομικο-βιομηχανικές επιχειρήσεις θα είχαν αναπτυχθεί σε μορφές αποκέντρωσης.

Σήμερα δεν ξέρουν αν στις επόμενες δεκαετίες θα μπορούμε να συνεχίζουμε να διαθέτουμε πετρέλαιο και μεθάνιο σε μια τιμή σχετικά ελεγχόμενη και, όπως κιόλας στο παρελθόν, δεν ξέρουν ούτε να προβλέψουν τα αποτελέσματα της τεχνικής προόδου που, ενώ διαθέτει αυξημένη διαθεσιμότητα υπαρκτικών μέσων, ζητεί μια πάντα μικρότερη απασχόληση των διαθέσιμων δυνατοτήτων εργασίας.

Αντίθετα, αισιόδοξη είναι η διαπίστωση του Georges Trucchi, του Πανεπιστημίου της Μασσαλίας, σύμφωνα με τον οποίο οι εκλογές και οι προσανατολισμοί του υπερισχύουν σήμερα στα πανεπιστήμια, προδιαγράφουν αυτοί καθ' εαυτοί την έναρξη των πρώτων δεκαετιών του 2000.

Ενώ για τον Gerald Mentha, του Πανεπιστημίου της Γενεύης, οι οικονομικές σχολές, όμοια με οποιαδήποτε επιχείρηση, για να κάνουν την εργασία τους πρέπει να κατέχουν μια εξίσου όμοια δομή. Όπως για τις επιχειρήσεις δεν υπάρχει ένα ιδεώδες οργανωμένο μοντέλο, έτσι δεν μπορούμε να σκεφτούμε ένα μοναδικό μοντέλο για τις σχολές της οικονομίας. Η ακαμψία των ακαδημαϊκών δομών δεν επιτρέπει το συμβάδισμα με την πρόοδο των καιρών. Η στρατολόγηση των διδασκόντων μέσω διαγωνισμών — υποστηρίζει ο Mentha — απαντά στα ενδιαφέροντα της ακαδημαϊκής ενσωμάτωσης, αλλά όχι του παραγωγικού κόσμου. Ένας τραπεζίτης ή ένας επιχειρηματίας με πάγια πείρα, επαγγελματικά λαμπρή, και με καλή παιδαγωγική αίσθηση θα έπρεπε να μπορεί να μεταφέρει στο πανεπιστήμιο την εμπειρία του και ας μην κατέχει τίτλους ειδικά ακαδημαϊκούς. Έτσι θα μπορούσε να ξαναμπει στα πανεπιστήμια η δημιουργία του manager που αναπτύσσεται πραγματικά στο εσωτερικό των μεγάλων επιχειρήσεων ή σε άλλους οργανισμούς.

Σε όλα αντίθετη, εμφανώς, η ανάλυση του Vladimir Hacik, πρότανη της Οικονομικής Σχολής της Bratislava. Στην Τσεχοσλοβακία οι δύο σχολές της Οικονομίας, της Πράγας και της Μπρατισλάβας, έχουν την ίδια δομή και αναπτύσσουν τα ίδια προγράμματα. Υπάρχουν τμήματα οργανωμένα σε συνεταιρισμό με μεγάλες επιχειρήσεις, στα οποία αποβλέπεται η πιο άμεση σύνθεση της ακαδημαϊκής διδασκαλίας και της πρακτικής δραστηριότητας. Με τη διάθεση καινούργιων τμημάτων ειδικότητας δίνεται σταθερά προσοχή στα προβλήματα του παραγωγικού κόσμου και αναζητείται η πραγματοποίηση ενός συστήματος δημιουργίας που απαντά μ' ετοιμότητα στις εκάστοτε απαιτήσεις, από τη μια μεριά, από την ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας και, από την άλλη, από τον κόσμο της παραγωγής.

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των σπουδαστών είναι πολύ αναπτυγμένος. Οι καλύτεροι παίρνουν μέρος σε θέματα οργανωμένα στο επίπεδο της Σχολής και του Πανεπιστημίου, μετά σ' εθνικό επίπεδο και τέλος διεθνώς. Στα προγράμματα που περιλαμβάνουν διδασκαλίες όπως η μαρξιστική φιλοσοφία και ο επιστημονικός κομμουνισμός, ένα σημαντικό μέρος είναι αφιερωμένο στη θεωρία και στις μεθόδους διαχείρισης, στα οικονομικά μαθηματικά, στην οικονομετρία· τυπικές διδασκαλίες, ενός καιρού, στις οικονομικές σχολές του δυτικού κόσμου.

Μερικοί διδάσκοντες έχουν γι' αυτό διαβεβαιώσει την ωφέλεια να ληφθούν σαν μοντέλο τα προγράμματα των Αγγλικών Πανεπιστημίων, υποστη-

ρίζοντας ότι η οικονομία, όμοια με τα μαθηματικά, έχει μια διεθνή ισχύ και γι' αυτό δεν υπάρχει λόγος να διαφοροποιηθεί η διδασκαλία από τη μια χώρα στην άλλη. Αντίθετα, παρατηρήθηκε ότι η οικονομική θεωρία είναι μία, αλλά και ότι η οικονομική δραστηριότητα δεν λύνεται σ' αυτή. Για παράδειγμα, υπογραμμίστηκε ότι τ' αποτελέσματα μιας επενδυτικής απόφασης ή ενός δημόσιου εξόδου διαφέρουν από χώρα σε χώρα στη βάση των διαχειριστικών διαδικασιών, στην επάρκεια της δημόσιας διαχείρισης, στη γεωγραφική θέση και στη δημογραφική, στην παραγωγική δομή και σε επίπεδο ανάπτυξης, αλλά και σε βάση του ήθους των δημόσιων διαχειριστών καθώς επίσης και σε άλλους παράγοντες.

Άλλοι υποστήριξαν την αναγκαιότητα της ενοποίησης των προγραμμαμάτων στη βάση της διεθνικοποίησης των αγορών και της καταλληλότητας να δημιουργήσουν μια κοινή ετοιμασία σ' αυτούς που πρέπει να ενεργήσουν. Σ' αντίθεση μ' αυτή τη θέση, παρατηρήθηκε ότι η διεθνικοποίηση των αγορών είναι καρπός του διεθνή διαχωρισμού της εργασίας, γι' αυτό, για παράδειγμα, από τη μια μεριά υπάρχουν τα οικονομικά προβλήματα των παραγωγικών χωρών σε πρώτες ύλες και από την άλλη εκείνα των χωρών που μετασχηματίζουν τις πρώτες ύλες.

Η Σ υ ν ά ν τ η σ η της Θεσσαλονίκης έκανε εμφανή μια γενική σύγκλιση πάνω στην αναγκαιότητα ότι οι Οικονομικές Σχολές πρέπει να δίνουν μια καλή γνώση της οικονομικής θεωρίας, των εθνικών και διεθνών θεσμών, των τεχνικών απόψεων και των ίδιων των τεχνικών της παραγωγής, γιατί είναι αδύνατο να γίνουν αντιληπτά τα προβλήματα μιας χώρας ή μιας επιχείρησης παίρνοντας το επίπεδο της τεχνικής ως δεδομένο της καταλληλότητας των μηχανικών, των αγρονόμων, των γεωλόγων ή άλλων.

(μετάφραση από τα ιταλικά Ελ. Σκαλίδη)